

Tema adoptioner

Einos dotter fann allt om sin pappa!

Eino Nuorimaa studerar dokument som dottern Marie lyckats få fram. Foto: Kai Rosnell

Marie Nuorimaa i Dalsjöfors hade funderat över sitt ursprung i närmare tjugo år. Pappa Eino berättade ingenting, för han visste i stort sett ingenting mer än att han blev lämnad på ett barnhem och bortadopterad i Finland.

När Marie äntligen började sina efterforskningar fick hon snabbt resultat: hon har fått många nya släktingar som hon inte haft en aning om. Och pappa har funnit en bror som även han varit krigsbarn i Sverige i alla år.

Fallet belyser den inställning som rådde i Finland ända till för några år sedan: allt om adoptioner hölls hemligt även för de närmast berörda, trots att ingen lag förbjöd öppenhet.

Sidorna 8-9 och 11.

Tapio återsåg sin mor – efter 53 år!

När Tapio Torikka adopterades och fick heta Ohlsson i efternamn bröts kontakten med mor Zaida i Helsingfors, och med bröderna.

Inspirerad av reportage om återföreningar mellan krigsbarn och svenska fostersyskon började Tapio undersöka om mamman möjligen fortfarande var i livet.

I höstas besökte han sin mor på sjukhemmet i Helsingfors. Och vid ett förnyat besök i januari fick han även kontakt med sin lillebror, och en dittills okänd halvbror.

Plötsligt har livet fått en helt ny innebörd.

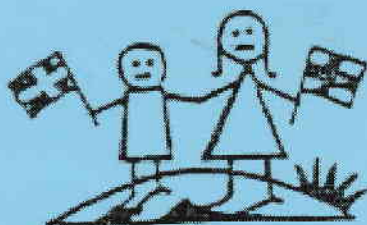
Sidorna 4-5.

Tapio Ohlsson, Osby, har fått kontakt med mor Zaida igen, efter 53 år. Foto: Tapio Ohlsson

Antologin klar för tryckning

Sista sidan!

Riksförbundet
Finska krigsbarn

Från redaktionen

Detta nummer var egentligen inte planerat som ett temanummer om adoptioner bland oss krigsbarn. Men vi fann dessa reportage så angelägna att vi ville publicera dem samlat och fördjupa oss i ämnet..

Vi berättar om tre olika människor som har det gemensamt att de är krigsbarn och har blivit adopterade.

Berättelserna visar hur man såg på adoptioner på 1940-talet (och långt senare). Helst skulle banden mellan det adopterade barnet och de biologiska föräldrarna klippas av så totalt att det inte ens skulle vara möjligt att senare återföre dem.

Därför känns det oerhört tillfredsställande att ha bidragit till att Tapio Ohlsson (sidorna 4-5) återfunnit sin mor i Helsingfors, och att han fått kontakt med både bröder och halvbröder. Tapio har förvisso letat upp henne på egen hand, men vi krigsbarn både här i Sverige och i Finland har bidragit med viktig hjälp. Bland annat har Helena Hernberg i Helsingfors varit med som tolk.

När jag fann de gamla breven från Eino Nuorimaas biologiska föräldrar till föreståndaren för barnhemmet i Tammerfors (sidan 9) och läste dem blev känslan övermäktig. Jag insåg vad de betydde för honom, i första hand, och hans dotter Marie som börjat leta efter pappas riktiga rötter.

Breven visar med vilken smärta föräldrarna fattade det tunga beslutet att lämna bort sonen för adoption, och de visar att föräldrarna faktiskt gjorde det för gossens bästa.

Breven har bidragit till att en livslång bitterhet nu rimligen kan förvandlas till förståelse och försoning.

Att Eino dessutom, tack vare dotterns initiativ, fått kontakt med sina biologiska syskon kan ses som extra bonus.

Innehållet har därmed trängt ut reportaget om andra krigsbarn (Spanien, Grekland m fl) som utlovats till detta nummer.

Vi hoppas att vi för den skull inte drabbas av en svekdebatt. Vi kan utlova att vi inom denna "mandatperiod" har för avsikt att publicera det. Ta det inte som ett löfte, bara som en målsättning.

Kai Rosnell, chefredaktör

Tänker du flytta?

Meddela redaktionen!

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos *Ekonomi-Print AB*, Stockholm, i februari 2003.

I detta nummer:

	sid
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Riksdagsval, Nya lagen	3
Återsåg sin mor efter 53 år	4-5
Skånes 10-årsjubileum	6
Gävle-Dala 10 år	7
Ambassaden söker samarbete	7
Marie grävde fram sin fars rötter	8-9
Lurade till sig en dotter	10
Om adoptioner	11
Inlägg, debatt	12-13
Gunnar Sältin död	13
Terve!	13
Inbjudan till Riks 2003	14
Var finns arkiven?	14
RFK-info, På gång i lokalföreningarna	15
Inbjudan till Uleåborg	15
Antologin	16
Pjäsen "Finnungen"	16

I nästa nummer:

Från årsmötet.
Nya böcker.
Och mycket annat.

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av juni, deadline 26 maj, därefter i början av september och december.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 80:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 10 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Irja Olsson, ansvarig utgivare, Arentvägen 5, 806 48 Gävle. Tel 026-167678. E-post:

irja.olsson.gle@telia.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout).

Körlängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: *kai.rosnell@home.se*

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr.

174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187. E-post:

gui.sture@bredband.net

Jorma Enochsson, Vitsippeväg 16, 243 39 Höör. Tel

0413-25827. E-post: *enochsson@hem.utfors.se*

Vieno Mårtensson, Porfyrv. 20, 542 31 Mariestad.

Tel 0501-10790. E-post:

tordmartensson@hotmail.com

— Ordföranden har ordet: —

Gävle i februari 2003.

Vänner!

Vi går mot våren, dagarna blir längre och ljusare men den politiska situationen i världen ser inte ljusare ut för det. Dagligen oroas vi av rykten om det som vi finska krigsbarn själva redan tvingats uppleva. Kriget.

Du har hört dem. Experterna. I olika program analyserar de riskerna av ett annalkande krig men vanligtvis i ekonomiska termer. Ett kort krig kan vara bra ekonomiskt, säger de som förstår sig på internationell ekonomi. De är lika kloka nu som när de upphöjde den nya IT-tekniken till skyarna. Alla skulle bli rika, men de uppfattade aldrig den annalkande IT-kraschen, där nästan alla förlorade.

Hotet att det blir ett krig mot Irak är uppenbart. Nu ska hundratusentals barn åter igen utsättas för risken att mista sitt hem, sitt land, sin mor, far eller närmaste släkt.

Det finns redan alltför många barn som lever ett liv som flyktling, som har blivit invaliderade eller kommer att gå under i sjukdomar som följd kriget.

Ett krig bildar grund till nästa krig och ingen kan väl tro att vi slipper undan krigets följder den här gången heller.

Det är viktigt att vi krigsbarn berättar om våra erfarenheter av kriget. Vi ska ställa krav på alla sidor som vill ha makt med våld, att människorna sansar sig, och att tvisterna löses med fredliga metoder.

Vi vet vad kriget handlar om. Ett sätt att göra oss och vår historia känd är det planerade krigsbarnsmonumentet som RFK och Centralförbundet för krigsbarnsföreningar i Finland har initierat. Riksorganisationerna har tillsammans utlyst en idéävling om hur ett sådant krigsbarnsmonument skulle kunna utformas.

Alla krigsbarn och naturligtvis även andra uppmanas att komma med förslag på ett minnesmonument. Det ska illustrera krigsbarnens flykt via Haparanda till Sverige, men samtidigt påminna om att tusen och åter tusen civila evakuerades under kriget via samma väg över Torne älv, och att många frivilliga svenskar stred på Finlands sida

och att mycket av hjälpmateriel och förmödenheter slussades den vägen från Sverige till Finland. Det var en livsviktig väg för oss från kriget och för andra en riskfylld väg till kriget.

Många av oss kommer att välja vägen över Haparanda vid vår resa i sommar till Uleåborg och den europeiska krigsbarnskonferensen. Kanske vet vi då mer om platsen där minnesmonumentet ska resas. Haparandagruppen kommer kontinuerligt att informera om hur projektet fortskrider.

RFK:s andra stora projekt som har pågått många år är vår antologi som nu är färdigskriven. Boken innehåller våra medlemmars utsagor och berättelser, samt Finlands historia under andra världskriget. Mer om boken på annan plats i tidningen.

Jag vill bara helt kort tacka dokumentationsgruppen med Sinikka Ortmark Almgren, Pirkko Ahlin, Pentti Käppi, och Kai Rosnell som lagt ner ett enormt arbete på boken. Under det senaste året har även Tapani Rossi ingått i detta arbete. Allt har gjorts utan att någon har fått lön för det. Tvärtom. Allt bygger på frivilligt arbete och vanligtvis får alla eldsjälarna själva betala de kostnader som uppstår i de olika projekt som RFK startat.

Vår förhoppning står nu till att den nybildade sponsergruppen ska lyckas skaffa pengar till utgivningen samt att vi alla engagerar oss och köper flera böcker och på detta sätt bidrar till att boken kommer till.

Riksmötet närmar sig. Den här gången ska vi hålla mötet på en Finlandsfärlja. Jag hoppas naturligtvis att vi ses då.

Jag önskar alla en ljus och varm vår utan krig och förstörelse.

lgg

Ny lag till sommaren

Finlands riksdag har godkänt den nya medborgarskapslagen. Det skedde den 24 januari 2003.

Enligt den nya lagen bibehålls det finska medborgarskapet även om finländaren blivit utländsk medborgare. Även tidigare finska medborgare och deras barn, oberoende av åldern, beviljas finskt medborgarskap.

De återfår sitt finska medborgarskap genom att göra en ansökan, såvida de förlorat det när de anhållit om medborgarskap i ett annat land.

Presidenten måste ratificera lagen, vilket så vitt vi vet ännu inte skett. Enligt inrikesministeriet träder den nya lagen i kraft tidigast i sommar.

Anmälningssblanketterna är ännu inte färdiga, så det lönar sig inte att ringa ner ambassaden. Den gamla lagen gäller tills vidare.

Riksdagsval i dagarna

Förhandsröstning ordnas i utlandet under tidsperioden 5.-8.3.2003 i de finska beskickningar och deras verksamhetsställen som utsetts till förhandsröstningsställen i riksdagsvalet 2003.

Röstningstiden varierar på de olika förhandsröstningsställen och kan vara kortare än förhandsröstningsperioden.

På justitieministeriets valsidor www.vauit.fi finns bl.a. allmän information och anvisningar om hur valet går till. Där hittar man också information om de registrerade partierna.

Mer information på svenska finns även på utrikesministeriets hemsidor www.fornin.fi

Debattera mera!

Möter sin mor efter 53 år!

Det blev ett känsloladdat möte mellan Tapio Ohlsson och hans mor Zaida på Koskela sjukhem i Helsingfors.
Foto: Tapio Ohlsson.

Kontakten bröts efter adoptionen

När Tapio Torikka adopterades 1951 och blev Tapio Ohlsson förbjöd hans nya svenska föräldrar all kontakt med mor Zaida hemma i Finland.

Efter 53 år fick Tapio veta att hans gamla mor fortfarande var i livet. Hon vårdades på ett sjukhus för dementa i Helsingfors sedan fyra år.

I höstas reste han dit och hälsade på henne några dagar.

Omtumlande

– Första dagen ville hon inte känna vid mig, hon kände i alla fall inte igen mig, berättar Tapio.

– De följande dagarna blev kontakten bättre. Jag sa ju att jag hette Tapio Ohlsson, det var naturligtvis fel, jag borde sagt Tapio Torikka direkt. För när jag sa det erkände hon att hennes son Tapio Torikka bodde i Sverige.

Det blev ett omtumlande möte.

– Jag trodde det skulle vara ännu tuffare. När jag försökte krama henne blev hon styv i nacken som en tele-

fonstolpe. Jag fick en känsla av att hon blivit misshandlad, kanske av sina män. Men efterhand mjuknade hon. En dag när jag var utan tolk pratade hon ideligen och jag begrep ingenting. Jag hade plockat ihop ett fotoalbum till henne, bilder på mig och mina barn, hon verkade glad för det. Sista dan höll hon mig i handen, det var jobbigt. Då hade hon hunnit vänja sig vid mig, och så skulle jag inte vara där i morgon...

– Jag måste nog resa dit igen, snart...

Förbjöds promenad

Senast de träffades var hösten 1949 när Tapio tillsammans med sin fostermor rest till Finland och träffade Tapios farföräldrar.

– Min mor var där då. Jag minns att mina farföräldrar förbjöd mig att följa med mamma när hon ville ta en promenad med mig.

Tapios far Unto stupade i juni 1944, och Zaida blev ensam med tre pojkar.

Familjen splittrades. Tapio, född 1940, och Seppo, född 1942, fick komma till Sverige i mars 1945, yngste brodern Risto fick stanna i Finland (blev adopterad där).

Bröderna var klena till hälsan, vilket var orsaken till att de fick resa. Vid den tiden hade krigsbarnstransporterna till Sverige upphört, det var bara sjuka barn som fick åka.

Har träffat brodern

De hamnade i Skåne, Tapio hos bonden Olof Ohlsson, Seppo hos en lärarfamilj i Kristianstad.

– Då träffades vi ibland. Men Seppo reste tillbaka till Finland 1947.

– Jag har bara träffat honom en enda gång sen dess. Det var nån gång 1963, jag löste ut honom från ett hotell med 125 kronor, och så lånade han 300 kr av mig. Sedan har jag inte sett röken av honom...

”Jag borde börjat leta för länge sen”

...forts från föregående sida.

Modern gifte om sig, så Tapio har minst en halvbror. På sjukhusets anteckningar står denne som närmaste anhörig, men han har inte hälsat på sin mor mer än några få gånger under de fyra år som hon legat där.

Vad hette farfar?

Tapio visste inte var hans bröder fanns, inte heller hur många halvsyskon han hade och var de bodde. Han vet inte ens sin farfars förnamn.

– Han nämndes bara som ”Uki” (farfar), förklarar Tapio.

Nu har han tagit reda på sin släkt.

Vartför började du leta efter din mor nu, efter 53 år?

– Jag besökte ett medium och frågade. Hon sa att hon såg en gammal gråhårig bitter kvinna, men hon visste inte om hon levde.

– Så såg jag en artikel i en veckotidning om ett finskt krigsbarn som återfunnit sina svenska krigsbarnsyskon. En ex-sambo pushade på mig, jag tog kontakt med Tapani Rossi i Höör som förmedlat den återföreningen. Jag ringde till Finlands ambassad, och jag ringde till Magistraten i Helsingfors. Den vägen fick jag veta att hon fanns på sjukhuset.

Genom RFK och krigsbarnsföreningen i Helsingfors fick Tapio

tolkningshjälp, och han var hedersgäst vid Helsingfors-föreningens ”pikkujoulu” (lilla-jul-fest).

– Jag borde gjort detta långt tidigare, erkänner Tapio. Jag har känt mig trasig invärtes.

Från morgon till kväll

Tapio Ohlsson har haft ett omväxlande liv. Han började med att ta över adoptivföräldrarnas gård.

– Det var fyra års hårt arbete från morgon till kväll utan att det blev någonting över.

Så Tapio sålde gården, jobbade med maskinservice några år, var busschaufför i 13 år innan han började på Scania i Osby där man gör växellådor.

Han gifte sig tidigt, fick två döttrar. Det varade i 17 år. Ett andra äktenskap höll två år.

– Sen har jag aktat mig för att binda mig. Jag tror mitt problem är att jag har saknat moderskärleken.

På fritiden broderar Tapio gärna tavlor i stort format, riktiga praktverk.

Månskensnätterna

Tapio har några mycket tidiga minnen, från tiden i Finland:

– Jag minns min rädsla för månskensnätter. Det var då de tyska bombplanen kom. Och jag minns att jag satt i pappas knä, de andra pojkarna i mam-

mas famn. Jag tror det var sista gången pappa var hemma.

Besök av farfar

Efter adoptionen som blev klar 1951 hade Tapio ingen som helst kontakt med sin mor.

– Men det fanns en kontakt, min farsfar. Han var i Skåne en gång och hälsade på, han hade min kusin från Tammerfors med sig.

Det finns dokumenterat på ett av Tapios registerkort i Riksarkivet. Där finns en handskriven text: ”förmyndare hälsat på i Sverige”. Men ingen datering.

Även den kontakten upphörde, okänt varför.

Sedan han började leta efter släkten har han fått namn och adress till bröder och halvbröder. Seppo, som också vistades som krigsbarn i Skåne, bor i Göteborg (under nytt namn) men har inte velat ta kontakt.

– Jag har talat med hans fru. Nu ligger bollen hos honom, säger Tapio.

Hans andra bröder finns i Helsingfors-området.

Nytt besök

I januari 2003 reste Tapio på nytt till Helsingfors, till mors födelsedag.

– Det var positivt, hon kände igen mig direkt den här gången.

Tapio träffade också sin yngre bror Risto några gånger.

– Men det var struligt, han kom inte när han lovat komma. Men jag träffade också min halvbror Markku, vi fann varandra direkt, han är mer min stil. Så vi kommer säkert att träffas fler gånger. Och tänk, han arbetar för samma företag som jag själv!

Kai Rosnell

Efterlängtd!

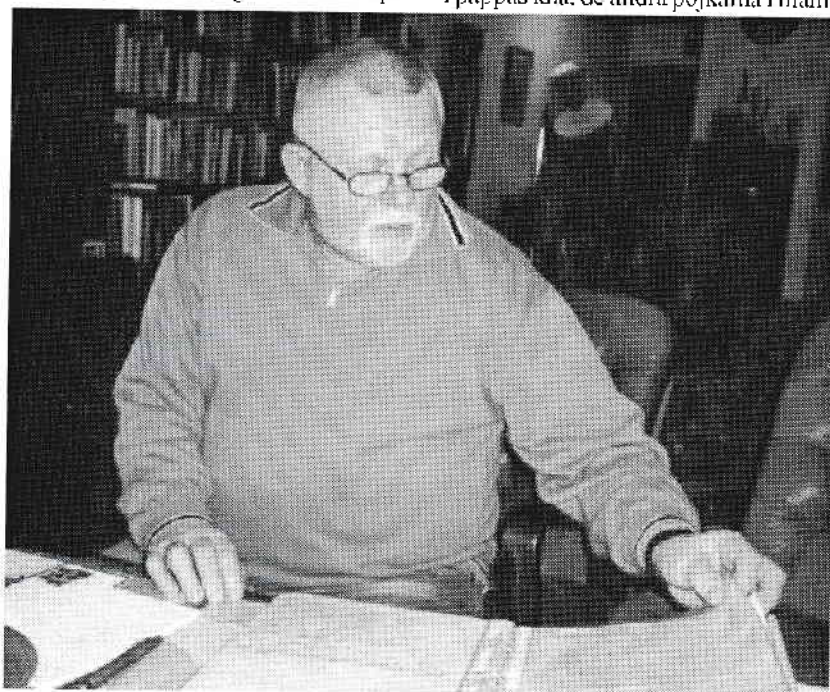
Ett brev till Hjälpkommittén för Finlands barn. Göteborgskommittén, avsänt den 3 mars 1942.

*Till Professorskan Boethius,
Göteborg*

*Om vi kunde här i xxx prästgård
få en liten uppfattning om, när vi
kunna få vänta finlandsbarnet, vore
vi mycket tacksamma. Vi längta efter
den lille stackaren.*

Med utmärkt högakting

N.N.

Tapio Ohlsson har samlat ihop en hel pärm med korrespondens sedan han började leta efter sin mor och andra släktingar.

Foto: Kai Rosnell

Sång, konst och dans på Skånes jubileumsfest

Den skånska myllan har varit en utmärkt grogrund för konstnärliga talanger bland oss krigsbarn.

Det kunde jag konstatera när jag gästade Skåneföreningens tioårsjubileum 6 december.

Loftet på Frostavallen i Höör var utställningslokal för föreningens konstnärer med cirka tio utställare.

Det var inte bara tavlor i olika tekniker utan även silversmide, textilier och andra fina saker.

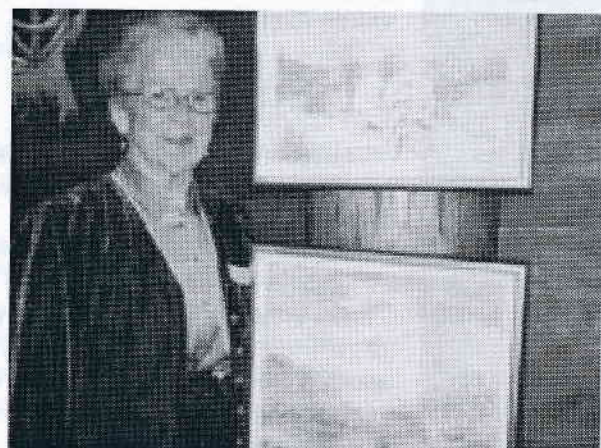
En fråga som osökt inställer sig: har det något samband med våra erfarenheter som krigsbarn? Kan det vara så att vi behöver andra uttrycksmedel än språket, det språk som de flesta av oss förlorade en gång?

Paula Stéen ägnar mycket av sin fritid åt måleri, dessutom leder hon Skåneföreningens sångkör.

Dessvärre tog batteriet slut i min kamera, jag hann bara få med en del av konstnärerna på bild (några bilder misslyckades, sånt är livet).

Siw och Göte Mårtensson visade folkdräkter med tillhörande silversmycken av egen tillverkning, Karina Bolinder (kvällens toastmaster) har stekat sen hon var tre år och hade med sig dockor, Annikki Nilsson hade målningar på linnebroderier (eller var det tvärtom?). Elsa Larsson som sadlat om från utställningssträdgård till måleri visade några verk, liksom Börje Dahl, Paula Stéen, Teemu Väärälä och några till.

Elsa Larsson hade en fin trädgård tillsammans med maken Bertil. Nu målar hon under artismannen Ezon.

Börje Dahl tar emot RFK:s standar av ordf. Irja Olsson.

Foto: Evans Olsson.

Det blev en glad och trivsamt fest. Ordf Börje Dahl hälsade oss välkomna och deltog också i körens framförande av Finlandia och Vårt Land m m under ledning av Paula Stéen.

Kommundirektör Bertil Bengtsson berättade om Höör, Tapani Rossi om krigsbarnsverksamheten och Keijo Yndén redogjorde för Skåneföreningens historia.

RFK-ordföranden Irja Olsson påminde om att vi samtidigt firade Finlands självständighetsdag (den 85:e). Inbördeskriget hade också skapat en sorts krigsbarn: många av de rödas barn sändes till den vinnande vita sidan för att uppfostras i "rätt" anda.

Lagom till jubileet hade Skåneföreningen (Tapani Rossi och Jorma Enochsson) sammanställt en jubileumsskrift med intressant och tankeväckande innehåll, bl a en historik med något annorlunda vinkling än den gängse. Skriften rekommenderas!

Efter festmåltiden följde dans till Jorma Rintamäkis enmansorkester och sång till Pentti Käppis dragspel.

Vi var drygt 70 personer. Skåneföreningen skiljer sig från övriga liknande föreningar i landet genom att ha förhållandevis många män i sina led, så dansgolvet blev livligt frekventerat. Pentti Käppi var nästan omöjligt att slita därifrån när det var dags för uppbrott.

Text och bilder: Kai Rosnell

Förre Jhygkaptenen Teemu Väärälä målar med förkärlek gungande segelfartyg.

Krigsbarnsrötter en tillgång, en rikedom

– Att ha rötter i två länder är en rikedom. Min bakgrund som barn till ett krigsbarn ser jag nu i vuxen ålder som en tillgång.

Så uttryckte sig Peter Hultqvist, kommunstyrelsens ordförande i Borlänge, när krigsbarnsföreningen i Gävle-Dala firade sitt tioårsjubileum 15 februari.

Hans mor Anna-Inez lyssnade och var med rätta stolt över sin son.

Peter Hultqvist betonade att det fanns både positiva och negativa sidor med krigsbarnsverksamheten, en del fick det väldigt bra i Sverige, andra hade det svårt. Han slog också fast att Finlands insats under andra världskriget räddade den svenska demokratin.

Järnridån kunde ha dragits ned vid norska gränsen i stället!

RFK-ordföranden Irja Olsson, som vid årsmötet strax före jubileumsfesten lämnat över ordförandeklubban för lokalföreningen till Jouko Rajaniemi, hade räknat ut att om alla de barn som sändes till Sverige under kriget ställt sig hand i hand på vägen, så hade linjen sträckt sig från Gävle nästan till Falun, eller från Stockholm en bra bit norr om Uppsala.

Vi var över 50 personer som njöt av festen – tack, Marja Hellstenius och ni andra i organisationskommittén!

Pirkko-Anneli och Olavi Klövrström framförde glada karelska sånger, bl a en duett på omväxlande finska och svenska, och de hade smittande roligt själva.

Föreningens förste ordförande Arto Ahonen intervjuades i lokalradions nyhetssändning på förmiddagen vilket tyder på goda kontakter. Han var en underfundig konferencier som mindes sin barndoms lyckligaste tid som krigsbarn hos familjen Bertil

Peter Hultqvist, kommunstyrelseordförande i Borlänge, och hans mor krigsbarnet Anna-Inez trivdes gott på jubileumsfesten.

Utbult på Öckerö, och hur han på trappan där sjungit "Kukkuu, kukkuu, kaukana kukkuu, Saimaan rannalla ruikuttaa. Ei ole ruuhta rannalla, joka minun kultani kannattaa", en sång som jag själv minns från den tiden.

Festen hölls på Hotell Gustaf Wasa där RFK bildades för över tio år sedan.

Pirkko Ahlin redogjorde i korthet

för de enkäter som RFK genomfört, och Aune Karlsson, även hon tidigare förbundsordförande, dessutom chefredaktör för denna tidning, berättade något om bakgrunden till föreningens/ förbundets bildande. Det var på gång redan 1989, men då var tiden inte riktigt mogen.

Nu lär det dröja några år till nästa tioårsjubileum.

Text och foto: Kai Rosnell

Alla Gävle-Dalas ordföranden samlade på en bild, fr v Eila Damm, Aune Karlsson, Jouko Rajaniemi, Arto Ahonen och Irja Olsson.

Ambassadör Pertti Torstila med Sirpo Virtanens konstverk samt fr v Kai Rosnell, Doris Emanuelsson och Auvo Klefström.

Foto: Monica Schough

Ambassaden söker samarbete

I samband med utställningen av Sirpo Virtanens efterlämnade verk på Finlandsinstitutet i november beslöt hans syskon att skänka ett av hans konstverk till Finlands ambassad i Stockholm.

Vid en träff på ambassaden (29 nov. 2002) överlämnades tavlan. Pertti Torstila har efterträtt Heikki Talvitie som ambassadör. Han visade sig mycket intresserad och tillmötesgående och föreslog ett närmare samarbete med krigsbarn och krigsbarnsföreningar i Sverige.

Vilka former detta samarbete skall få återstår att diskutera fram.

K.R

Marie grävde fram fars rötter

Eino Nuorimaa gör i ordning gamla veteranbilar till riktiga klenoder. Dottern Marie är nöjd med sin röda Jaguar.

...och pappa har funnit en bror i Sverige!

Marie Nuorimaa, 35, i Dalsjöfors har i över tjugo år funderat över sin fars ursprung, och därmed även sitt eget.

I höstas beslöt hon sig för att ta reda på det. Drygt två månader senare vet hon "allt".

– Fantastiskt! Plötsligt har jag två farbröder och en faster som jag inte haft en aning om!

För att inte tala om nio kusiner och kusinbarn.

Kanske än mer fantastiskt: pappa Eino har funnit en bror i Sverige, som precis som han själv kom hit som krigsbarn, två år gammal!

De har levt nästan 60 år bara två timmars bilresa från varandra – utan att ha haft en aning om varandras existens!

Direkt till barnhem

– Vi visste att pappa var född i Nurmies 22 september 1942, berättar Marie. Han placerades på ett barnhem för hans mor hade tbc. Efter ett halvår blev han adopterad av ett par i Lauritsala, Villmanstrand. I augusti 1944 kom han som krigsbarn till Sverige och hamnade hos Elna och Sven Ohlsson i Dalsjöfors.

Eino fick det bra hos Ohlssons som hade ett sågverk.

– Men jag var väldigt liten och klen, minns Eino när vi sitter och går igenom hans livs historia.

– Jag hade tjugo lunginflammationer innan jag fyllt tretton.

Efter kriget kallades han hem till Finland igen, sommaren 1947. Naturligtvis kunde han inte ett ord finska.

"Levde rövare"

– Jag trivdes inte i Finland, levde rövare, så jag fick komma "hem" igen efter några månader, säger Eino.

"Hem" var Dalsjöfors, men han hade hunnit glömma svenskan. Det är oklart hur länge han verkligen bodde i Finland, registerkortet är ofullständiga.

I alla fall fick han sommaren 1948 besök av sina adoptivföräldrar från Finland, och hans adoptivsyster Ulla Majja var med.

– Min adoptivfar började jobba på sågen här, de var här ett par månader.

Blev retad i skolan

Eino började skolan och retades för sitt finska namn. Finskan hade han redan glömt.

– Långt senare pratade mina fosterföräldrar om att de ville adoptera mig, men då hade jag levt med namnet Nuorimaa så länge att det kunde kvitta. Men under skoltiden hade det varit en fördel att heta Ohlsson.

Eino gifte sig så småningom med Birgit, de startade en bilverkstad ihop. De köpte det gamla huset på gården där hans fosterfar växt upp, med rejält timmer även i mellanväggarna, och byggde om en del av ladugården till bilverkstad och flyttade hela verksamheten dit.

Hans specialitet är veteranbilar som han gör i ordning till riktiga klenoder. Den röda Jaguaren i garaget har Marie och hennes Mikael köpt, Eino har totalrenoverat den.

Pappa visste inget

Åter till historien. Marie berättar:

– Redan i tonåren frågade jag pappa om hans släkt, men han ville inte säga något. Han visste ju inte så mycket heller. Han trodde att hans mor hade dött i samband med förlossningen, och han trodde att han hade fem syskon. Men han visste ju inte

Krångliga vägar till visshet

forts från föregående sida

ens vad hans riktiga föräldrar hette.

När Marie äntligen beslöt sig för att gräva fram rötterna gick det fort.

– Pastorsexpeditionen här hade inget att komma med. Jag tog kontakt med Finlands ambassad som skickade mig vidare till en Kai Rosnell. Där fick jag tips om hur jag skulle gå vidare, och den vägen fick jag reda på exakt när pappa hade kommit till Sverige.

Ett mejl till församlingen i Nurmes gav inget omedelbart resultat.

Ett namn i gästboken

– Då hade jag hittat ett namn i pappas gamla gästbok (en minnesgåva från adoptivföräldrarna!), en kvinna här i närheten som är väninna till pappas adoptivmor. Pappa kom ihåg hennes förnamn. När vi hittat efternamnet i gästboken slog jag upp henne i telefonkatalogen och ringde henne.

– Hon lyckades få kontakt med adoptivmodern och fick reda på Einos riktiga namn, Valjus, det stod på adoptionsbeviset.

En bekant till familjen Nuorimaa, Pirjo Sjöberg, hjälpte till att översätta ett fax till församlingen i Nurmes. Inget svar nu heller.

Släktforskare

Det krävdes ett telefonsamtal till en stressad kvinna på församlingskontoret. Då fick de knapphändiga uppgifter om Einos föräldrar och syskon och var de hade växt upp.

Birgit och Eino Nuorimaa startade bilverkstad tillsammans, och de har själva renoverat det gamla huset där Einos svenska pappa var född.

”För gossens bästa”

Det var ”Föreningen för tuberkulosens bekämpande” som drev det barnhem i Tammerfors där Eino hamnade, ett så kallat Julmärkeshem. Det fanns flera sådana i Finland, finansierade av extra märken till julkort.

Föreningen har sina lokaler på Sibeliusgatan 11 A i Helsingfors, och den har ordning på sitt arkiv.

Mappen med allt material om Eino Tapio Valjus innehöll svar på många frågor som Eino ställt sig genom åren.

Där fanns noggranna noteringar om hans hälsotillstånd, vikt, när han första gången fick vistas ute etc. Men också viktiga uppgifter om föräldrarna.

Modern hade öppen tbc och behövde vård på sanatorium. Läkaren i Nurmes hade i god tid före Einos födelse ”beställt” en plats på Julmärkeshemmet för det väntade barnet.

Några brev från fadern till föreståndarinnan speglar den vända han och modern kände inför det oundvikliga beslutet att lämna sonen till adoption. Förgäves bad han att få reda på var gossen hamnade. Det ingick i villkoren att föräldrarna inte skulle få veta, att de inte skulle kunna göra anspråk på barnet senare.

Sedan modern tillfrisknat och fått komma hem skriver hon ett brev och vill ha hem sonen, men då har han redan överlämnats till de blivande adoptivföräldrarna. Hon har inte längre någon möjlighet att finna gossen.

Med denna nya vetskap är det naturligt om Einos livslånga bitterhet förbyts i en visshet att föräldrarna faktiskt tänkte på barnets bästa. Just så motiverade fadern beslutet att lämna honom för adoption.

– Senare fick vi av kvinnan på pastorsexpeditionen namnet på en person i Nurmes som sysslat med släktforskning. Hon var gift med en avlägsen släkting till oss. Den vägen fick vi reda på när pappas föräldrar dött, vilka av syskonen som levde och var de bodde.

– Det mest förvånande var att en

av pappas bröder Henrik, bara tretton månader äldre, också hade sänts till Sverige som krigsbarn, även han vid två års ålder.

Henrik blev adopterad av ett svenskt par och bor nu i Nässjö, ett par timmars bilresa från Dalsjöfors.

Eino har talat i telefon både med systemen i Åbo och brodern i Nässjö. När de ska träffas är inte bestämt.

Det visade sig att Henriks adoptivmor, som ännu är i livet, kände till Einos existens och ville hitta honom. Hon glädde sig åt att Henrik skulle få en bror på så nära håll – hon trodde att Eino kommit till ett barnhem i närheten, i Sverige, men det var ju Tammerfors i Finland.

Lång brevkontakt

De hittade aldrig Eino eftersom han blivit bortadopterad och fått nytt efternamn.

Hon hade också haft brevkontakt med Henriks mor, alltså även Einos mor, ända tills hon dog 1967!

forts på sidan 12, spalt 1 →

”Hon lurade till sig en dotter!”

Men Irma känner ingen bitterhet: ”Hon gjorde sitt bästa för mig!”

Irma Jurvanen, född 1934, skickades till Sverige från Villmanstrand i juni 1942.

– Jag hade gått bara en termin i skolan, jag hade haft en långvarig lunginflammation. Det var meningen att ett par till av syskonen skulle resa, men de var inte sjuka, minns Irma Mellberg, som hon heter nu.

Hon kom till ett lantbrukarpar utanför Falkenberg utan egna barn.

– Min fosterfar dog en månad efter det att jag kom, han fick leukemi. Jag har bara vaga minnen av honom, berättar Irma.

Längtan gick över

Irma längtade hem, hon trodde att Sverige-vistelsen inte skulle bli särskilt lång. Hon skulle ju bara hit och ”äta upp sig”.

– Jag blev besviken, trodde jag skulle få resa hem. Men det gick över sen när jag började skolan och fick kompisar.

Efter en tid slutade breven att komma från mamma i Finland. Irma trodde att hon var bortglömd – hon hade ju många syskon kvar i Finland (de var totalt tretton barn, en del födda efter kriget).

Fostermor Hulda skrev till Irmas mor i Finland att ”flickan har blivit helsvensk, hon vill inte tillbaka till Finland”.

Till slut fick hon tillåtelse att adoptera flickan – ”om det nu var så...”

Adoptionen blev klar sommaren 1947.

Inte bortglömd

Irma växte upp, gick i skola och utbildade sig till sjuksköterska. Så gifte hon sig.

En dag fick hon och hennes man – helt överraskande – en inbjudan till ett dubbelbröllop i Finland.

Hon var alltså inte helt bortglömd!

– Jag berättade det för Hulda, och

Irma Mellberg är inte alls bitter för att hon lurades att bli adoptivbarn i Sverige. Hon är nöjd med sin lott, hon tycker att hon har haft ett bra liv.

hon försökte övertala mig att inte resa. Men vi för ändå!

Mötet med föräldrarna blev dramatiskt – efter 18 år!

”Hon gömde breven”

– De kom till hotellet där vi tagit in. Jag kände igen dem direkt, men vi kunde inte tala med varandra. Vi bara grät, inte för att jag var ledsen, det bara kom...

Irma fick reda på att modern visst hade skrivit brev, men dem hade Hulda gömt undan, hon fick aldrig se dem själv.

– Hon ville inte att jag skulle ha någon kontakt med Finland, hon var rädd att förlora mig. Hon behövde mig.

– Mina föräldrar var ledsna för att de hade skickat iväg mig, de ville egentligen inte att jag skulle stanna i Sverige för evigt. De anklagade sig själva, kände sig skyldiga på något sätt. Men de var ju så många, därför avstod de till slut från ett barn.

”Hon var snäll”

Hulda hade alltså ”lurat till sig” en dotter.

– Nej, jag känner ingen bitterhet mot Hulda ändå. Hon var snäll, hon gjorde sitt bästa för mig. Och det har varit mest positivt, trots allt.

Realist

Irma har levt ett bra och rikt liv, med man (som dog för något år sedan), två döttrar och en son, och barnbarn. Hon är realistisk, inser att hon knappast kunde fått den utbildningen om hon stannat hos familjen i Finland.

Numera bor hon i Bjärred (strax norr om Malmö), hon har god kontakt med sina syskon – två av dem bor i Malmö, en i Falkenberg, de har flyttat hit senare som arbetskraft.

– De är födda efter kriget så jag bodde ju aldrig tillsammans med dem då. Men vi träffas ibland.

Nu har Irma också tagit kontakt med Skåneföreningen Finska Krigsbarn där hon kan utbyta erfarenheter med andra krigsbarn med liknande öden.

Text och foto:
Kai Rosnell

Pirkko Ahlin:

Adoptionerna i enkätsvaren

Vad säger enkätsvaren om adoptioner?

Enkät A:

Här är siffrorna mycket osäkra. Frågan fanns med i avdelning Hemkomsten i avdelning VIII. Jag gissar att många hoppade över denna avdelning helt därför att de inte återvände till Finland och därför inte observerat att denna fråga fanns. Men jag vill ändå lämna en redogörelse eftersom jag själv tillhör gruppen adopterade.

I Enkät A fanns två frågor rörande adoptioner. Den första fanns i samband med frågan om Hemkomsten eller återvändandet till Finland.

"Jag stannade kvar i Sverige pga adoption/fosterbarnsstatus"

Här svarar 61 personer, 17 män och 44 kvinnor, att de blev kvar i Sverige på grund av adoption.

55 personer, 20 + 35, svarar att de blev kvar pga fosterbarnsstatus.

Detta utgör 116 personer som blev kvar i Sverige pga adoption eller fosterbarnsöverenskommelse. Uträknat i procent av antalet svarande blir det 43 procent.

Några av kommentarerna:

Fosterbarnsstatus. Skulle ha blivit adopterad. Svenska fadern dog. Blev adopterad vid 18 års ålder.

Adopterades vid 14 års ålder för att över huvud taget få stanna.

Fosterbarnsstatus först. Adoption senare.

I samma avdelning fanns frågan:

"Ange det viktigaste skälet till att du bosatte dig i Sverige."

Ett av svarsalternativen var

"Genom adoption/fosterbarnsöverenskommelse blev jag kvar i Sverige och uppfostrades till att bli svensk"

Här svarar 81 personer, 27 män och 54 kvinnor, att det stämmer på dem. Procenttalet blir i detta fall 30.

I det första fallet fanns frågan i samband med hemresan till Finland och ger svar på att man inte återvände.

Detta gäller om adoptioner

Finska krigsbarn ärver sina biologiska föräldrar

Många har frågat vad som gäller för adopterade finska krigsbarn.

Vi fick ett utförligt svar från Rädde Barnen i Helsingfors och utvecklingschefen Marja Miikkulainen.

Ett viktigt datum är 1 januari 1980. Adoption efter detta datum kallas "stark adoption". Då gäller samma rättigheter för adoptivbarnet som om det vore ett biologiskt barn, och samtidigt bryts adoptivbarnets rättigheter gentemot dess biologiska föräldrar och släkt. Adoptivbarn blir bröstarvinge till sina adoptivföräldrar, men upphör att vara bröstarvinge till sina biologiska föräldrar.

Om adoptionen skedde före nämnda datum gäller den gamla lagen. Det innebär att adoptivbarnet ärver sina biologiska föräldrar.

Det finns ett **undantag**: Adoptivföräldrar kan ansöka i domstol att den nya lagen ska gälla deras adoptivbarns adoption. Om inte detta skett gäller den gamla lagen.

Det innebär att alla krigsbarn som blev adopterade i Sverige före 1 januari 1980 (med nämnda undantag) har arvsrätt efter sina biologiska föräldrar.

I andra fallet fanns frågan i samband med frågorna om varför man återvände till Sverige och bosatte sig här. Betoningen i svaret är att man uppfostrades till att bli svensk.

Att svarsresultaten är så olika kan bero på att det var en mycket omfattande enkät och man kanske svarade på frågorna vid olika tillfällen. Man kanske inte uppmärksammade att det egentligen är samma fråga.

Enkät B:

Här svarar 6 män och 12 kvinnor, 18 personer, att de blev adopterade.

3 personer, 1 man och 2 kvinnor, blev kvar pga fosterbarnsöverenskommelse.

Några kommentarer:

- Efter kriget kom jag till Sverige igen och blev så småningom adopterad.

Marja Miikkulainen upplyser också om att det inte finns eller funnits någon lag som förbjuder biologiska föräldrar att söka efter sina barn som de lämnat bort för adoption. Dock har mödrar ofta bibringats uppfattningen att de inte har rätt att söka efter sitt barn, att de genom att lämna barnet till adoption därmed av sagt sig rätten att få uppgifter om barnet senare.

Trots att kyrkoböckerna och uppgifterna i befolkningsregistret är offentliga har det rätt en sådan inställning att man inte gärna lämnat ut uppgifter om adoptioner.

De senaste årtiondena råder en större öppenhet i dessa frågor. Alla inblandade har rätt att få hjälp och stöd i adoptionstrågorna ännu årtionden efter adoptionen, och adoptivbarnet har möjlighet att få veta omständigheterna kring adoptionen.

Adoptionshandlingar ska sparas i minst 100 år. Även adoptivbarnets avkomlingar har rätt att få ut uppgifter ur dem.

Kai Rosnell

- Mina fosterföräldrar ville adoptera mig men min biologiska mamma sa nej.

- Blev inte adopterad. Diakonissor fick inte gifta sig på den tiden, följaktligen inte skaffa sig barn.

Pirkko Ahlin

Enkäterna till salu

Båda enkäterna finns nu att köpa på beställning.

Priset är detsamma för båda, 100 kronor, om man köper i samband med krigsbarnsträffar. Annars tillkommer portokostnad till totalt 165 kr.

Beställ hos Jouko Rajaniemi, Smålandsg. 17, 813 30 Hofors, tel 0290-24917, eller e-post:

jouko.rajaniami@telia.com

Marie har fått en krigshjälte i släkten?

förts från sidan 9

Breven sparades i många år men försvann i samband med en flytt.

– Det tycker jag är det mest chockerande av allt, inflikar Einös hustru Birgit. Att hon levde i tjugofem år utan att försöka ta kontakt med sin yngste son! Hela historien hade varit lättare att acceptera om modern dött då...

Det visar sig att familjen hade det mycket fattigt i det lilla torpet i Nurmes. Fyra av de totalt sju barnen lämnades bort. De som växte upp hemma är alla döda.

”Ingen har brytt sig...”

Varför har Eino inte varit intresserad att forska efter sin bakgrund?

Han vill inte svara direkt på frågan. Men Birgit pushar på: säg nu som du alltid har sagt till mej!

– Ja, jag tänkte att om inte dom har letat efter mej under alla dessa år så behöver jag inte leta efter dom. Ingen har bytt sig om mej...

Jag spårar bitterhet i rösten.

– Ja, erkänner Eino. Jag har varit lite bitter för detta, men det har inte påverkat mitt liv.

Kan bitterheten vändas till något positivt?

Krigshjälte i släkten?

För Marie har den nyvunna vissheten varit enbart positiv: en helt ny släkt öppnar sig för henne. Och hon har funnit sina rötter. Hon känner namnet på farfar och farmor, även farfars föräldrar.

– Det lär ha funnits en stor krigshjälte i familjen som står staty i Nurmes! Den måste jag resa och titta på!

Det gäller ”gerillaledaren” och frihetshjälten Olli Tiainen, en bonde som gjorde avgörande insatser i 1808-09 års krig mot ryssarna.

På vilket sätt hon är släkt med denne återstår att reda ut.

Liksom det återstår för bröderna att träffas!

*Text och bilder:
Kai Rosnell*

debatt - inlägg - debatt - inlägg - debatt - inlägg

Anja Tyni kräver en ursäkt

Efter att ha läst Kai Rosnells artikel i *Medlemsnytt* nr 4/2002 har jag beslutat att anmäla Rosnell för Pressens Opinionsnämnd samt för polisen i Knivsta för kränkning, rena felaktigheter och lögn. Jag blev både ledsen och chockad.

Jag har inte fått en chans till genmäle innan artikeln infördes i *Medlemsnytt* och jag anser att Kai Rosnell tar sig alltför stora friheter. Därför tvivlar jag på hans lämplighet som chefredaktör för tidskriften.

Min tanke har alltid varit att föreningen arbetar med att stötta och hjälpa ”finska krigsbarn” istället för att kränka och förnedra dem. Kai Rosnell har ingenting med min snart fem år gamla roman att göra. Hans agerande är för mig en gåta. Jag är en fri människa och har min fulla rätt att skriva en roman precis som jag själv vill utan att fråga honom eller någon annan. Kai Rosnell har skadat min författarbana.

Jag kräver en fullständig ursäkt från Kai Rosnell i nästa nummer av tidskriften *Medlemsnytt*.

Lovikka den 10 januari 2003.

Anja Niiranen Tyni

Svar:

Orsaken till att jag över huvud taget skrev om ”Finnungen” är att den dramatiserats och spelats för fulla hus, och även dramatiseringen har delvis marknadsförts som en självupplevd berättelse.

Jag ansåg det som min plikt som journalist att avslöja att det inte var fråga om en självbiografi.

Anja N. Tyni fick själv komma till tals i artikeln, och hon medgav där att den inte är rent självbiografisk.

Men på bokens baksida står: ”Anja E. Tyni berättar om sin uppväxt och om hur livet i Sverige som flykting tedde sig.” Anja Tyni har godkänt baksidestexten.

Det har visat sig att det inte är sin egen uppväxt Anja Tyni berättar om, även om mycket i boken säkert är självupplevt. Mycket från hennes egen uppväxt är förvanskat eller utelämnat, mycket är sådant som hon läst eller hört och som hon lagt till, ett ”hop-plock”.

Jag har bett henne precisera de ”rena felaktigheter och lögn” som hon säger sig finna i min artikel.

Hon har svarat.

”På bara några rader berättas att huvudpersonens farföräldrar mördades av ryssar som trängde in i byn”, skrev jag. Anja N Tyni påpekar att det inte står i boken att det var huvudpersonens farföräldrar. Det har hon rätt i, även om huvudpersonen kallade dem för sina farföräldrar.

Hon påpekar också att hon aldrig skrivit att partisanerna skulle härjta i huvudstadsregionen. Nej, det framgår inte var de mördades, ”en gård på landet” kan ju vara var som helst. Eftersom tågresan dit inte föreföll särskilt lång drog jag (den felaktiga?) slutsatsen att det måste ha varit ganska nära Helsingfors.

Det står inte i boken heller att det var ryska partisaner, det står att ”det kommit soldater till gården” och att ”fartföräldrarna” och en tredje person ”blivit skjutna till döds”. Var det finska soldater? För några ryska partisanöverfall förekom inte under vinterkriget.

Anja Tyni skriver också att ”fostermodern beskrivs inte som sadist i min bok – hon var sjuk efter att ha förlorat sina egna barn”. OK, min tolkning är att hon beskrivs som sadistisk.

Hon skriver vidare att läsaren av artikeln ”lätt får uppfattningen att vi korresponderat frekvent per telefon”. Det har vi inte gjort: jag ringde henne en gång för att låta henne komma till tals direkt, och det samtalet är redovisat i artikeln.

Anja Tyni anser att hon absolut inte pekat ut någon särskild person i fosterhemmet som hon skulle ha beskyllt för stöld. Jag redovisade i artikeln bara att åtminstone en f d piga tagit illa vid sig och känt sig utpekad.

Anja Tyni har sin fulla rätt att skriva vad hon vill, det poängterade jag också i artikeln.

Om det är så att Anja Tyni skrivit sin bok som terapi, för att ”göra upp” med sin barndom och uppväxt, så får jag hoppas att hon lyckats.

Kai Rosnell

Var det så underligt om familjerna ville låta barnen stanna i Sverige?

I senaste MN stod om en enkätundersökning som visar att bara en tredjedel av "familjerna" i Helsingfors ville ha hem sina barn från Sverige. Hur gjordes den undersökningen?

Då, 1945, fanns det varken mat, kläder eller bränsle (ved) att värma hemmen med, ens om man hade pengar. Under de förutsättningarna var det väl inte underligt att "familjerna" (varför citationstecken?) tyckte att barnen skulle stanna i Sverige tills försörjningsläget blivit uthärdligt?

I februari 1946 ville mina fosterföräldrar (det tredje paret) inte ta hand om mig längre p g a tillökning i familjen. Jag fick fara hem till väntande, bävande föräldrar. Några månader senare såg det ljusare och varmare ut och då fick min bror och syster komma hem.

Min bror var någorlunda utrustad med kläder vid hemkomsten. Min systers fostermor följde henne hem till oss. I det bagaget fanns bara smutsiga och trasiga kläder. Mamma var förtvivlad, hade inget att klä barnet i.

Själv fick jag vintern därpå kristidspjäxor med "ovanläder" av papp. De var jämt våta när jag var i skolan. Det hjälpte inte hur mycket man än fettade in dem varje dag.

Detta har mamma berättat. Om hennes längtan efter oss kan man läsa i några brev till en väninna i Sverige. Dem har jag fått av väninnan och lagt i bankfack.

Märta Tollet-Sjölund

Svar:

Du tar upp en ömtålig fråga. Man kunde ju tro att det var "dåliga" föräldrar som inte ville ha hem sina barn.

Men många hade helt enkelt ingen möjlighet att klara barnen, att förse dem med mat, kläder och husrum.

Blanketten som användes vid enkäten finns inte kvar. Också svaren har försvunnit, uppger **Pertti Kavén** som letat i Finlands Riksarkiv. Vi får nöja oss med resultatet av enkäten.

Det gällde att ta emot barnen under våren och sommaren 1946. Enkäten gick ut till 606 familjer (jag använde citationstecken för att markera att det ofta var ofullständiga familjer eller nya

familjekonstellationer). 60 familjer nådde man inte (avflyttade?).

I ett PM 4/1 1946 till Socialministeriet redogör Barnflyttningkommittén för enkäten som gett "ledsamma och delvis även högeligen oväntade uppgifter".

Av 546 svar var endast 199 villiga att ta emot barnen. "De andra förklarade öppet att de hade för avsikt att lämna sina barn i Sverige."

Man pånände om motståndet mot barnflyttningarna vid starten hösten 1941 och misstankarna att barnen skulle förloras till Sverige för gott.

Kommittén önskar "sådana åtgärder som förhållandena kräva, på det att de genom kommitténs försorg till Sverige överförda barnen måtte kunna hemtagas".

Farhågorna visade sig befogade.

Pertti Kavén skriver i sin "**70 000 småöden**".

"Man kan inte undvika att man kommer att förlora barn för gott om man väljer barnflyttningar (och separationer) som hjälpform. Det förstod man inte allmänt då i Finland. Man såg det bara som en juridisk fråga – kommittén krävde ju en skriftlig förbindelse av föräldrarna att inte lämna sina barn i Sverige. Alltså att det bara var frågan om ett avtalsbrott, ingenting mera.

I detta dokument kan vi se oväntade och allvarliga följder av barntransporterna."

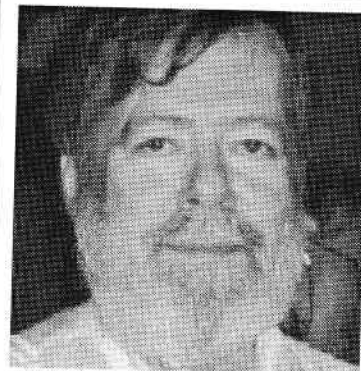
Detta kan vi se, med facit i hand.

Barnflyttningkommittén ville inte bidra till att minska Finlands folk-mängd ytterligare genom sin verksamhet och försökte med alla medel förhindra att finska barn blev kvar i Sverige. Man ville ha hem samtliga, även om de kom att placeras på barnhem eller liknande. Man motsatte sig i det längsta också adoptioner.

Omständigheterna gjorde att barnen gled ur händerna på föräldrarna, de försvenskades och blev främlingar för sin familj.

Vi kan därför inte generalisera och säga att de var "dåliga" föräldrar.

Kai Rosnell

Gunnar Sältin

Gunnar Sältin har lämnat oss. Han dog måndagen den 25 november 2002 på Röda Korsets sjukhus i Stockholm, 63 år gammal.

Gunnar ingick i många år i redaktionen för MedlemsNytt och vann respekt för sitt kunnande och engagemang.

Han växte upp i Noormarkku norr om Björneborg men sändes till Sverige tillsammans med en yngre bror som han kände ansvar för men som han ytterst sällan fick träffa.

Erfarenheterna av krigsbarnstiden i Sverige och av återkomsten till Finland satte djupa spår som han hade svårt att bemästra.

Saknaden efter Gunnar Sältin känns tung.

Kai Rosnell

Minnesutgåva av TERVE!

Skåneföreningens medlemskrift TERVE utkom ju med sitt tionde nummer inför 10-årsjubileet med ett digert 36-sidigt innehåll.

Beställ den läsvärda jubileumsskriften genom att betala in på SFK:s postgiro 134419-1 enligt prislistan.

Skriv antal, namn och postadress.

1 st 72 kr inkl porto och kuvert

2 st 122 kr " " " "

3 st 190 kr " " " "

Kan också beställas via epost:

finskakrigsbarn@post.urfors.se

Veteranernas arv

Tapani Rossi som finkammar webben har funnit en intressant hemsida, "Veteraanien perintö", på svenska under adress: http://www.veteraanienperinto.fi/svenska/index_s.htm

Den innehåller mycket av Finlands

historia och krigshändelserna, men ytterst sparsamt om krigsbarnen, utan att sätta in oss i det stora sammanhanget. Vi nämns mer i förbigående.

Där finns information om försörjningsläget, evakueringarna, hemmefronten m.m.

Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn

inbjuder till Riksmötet 26-27 april 2003

ombord på Viking Lines **Amorella**, avgång från Stockholm lördag 26 april kl 20.10, åter i Stockholm söndag 27 april kl 18.55.

Preliminärt program:

Lördag: Kl 20.15: Tre rätters à la carte-middag i rest. Foodgarden (exkl dryck).

Söndag: Kl 7.35 ankomst till Åbo, avresa till Stockholm kl 8.45.

Kl 5.30-8.45 sjöfrukost.

Kl 9-10.30 årsmöte.

Kl 10.30-12 underhållning, kaffe, lotteri.

Kl 12: Lunchbuffet inkl öl, vin, läsk, kaffe.

Kl 18.55 ankomst Stockholm.

Konstnärer uppmanas medtaga några av sina alster till en utställning och ev. försäljning.

Anmälningsskupong

Namn .....

Adress .....

Födelseid ..... (Rederiet kräver denna uppgift. **Medtag giltig id-handling.**)

Del i dubbelhytt kat. A (ytterhytt) 970 kr/person .....

Del i dubbelhytt kat. B (innerhytt) 865 kr/person .....

Vill dela hytt med .....

Enkelhytt kat. B (innerhytt) 1 241 kr .....

Vid à la carte-middagen önskar jag kött ..... fisk ..... vegetariskt .....

Priserna inkluderar hytt, middag (exkl dryck), sjöfrukost, lunch (inkl. dryck), kaffe och deltagande i årsmöteskonferens.

Bindande anmälan senast den 13 mars 2003 till **Marja Kinos**, Bagarbyvägen 32, 191 34 Sollentuna.

Deltagaravgiften skall vara inbetald senast 20 mars 2003 på postgiro 63883 72-2, Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn. Närmare upplysningar av Marja Kinon, telefon 08-6267847 eller 0733-944965.

Viking Line har anslutningsbussar från flera orter i Sverige. Ring direkt till Viking Line för upplysningar, tel 08-45240440. Du bör ange bokningsnummer 2501653-14.

Var finns arkiven?

Vad finns i arkiven? Var finns arkiven om oss krigsbarn?

Nyligen fann Pirkko Ahlin hela arkivet från Värmlands Hjälpkommitté för Finlands barn på Arkivcentrum i Karlstad.

Och på Stadsbibliotekets arkiv i Linköping hittade Tapani Rossi en samling brev, huvuddelen i original, rörande finska krigsbarn, ställda till en Britta Larsson, verksam i Östgöta-hjälpen till Finlands barn. Hon har tydligen svarat för översättningarna.

Brevsamlingen måste anses mycket intressant för dem som berörs. Det finns en förteckning på avsändare, som oftast är barnets anhöriga i Finland eller fosterföräldrar i Sverige, kanske är det rentav barnets namn som står angivet.

Det finns nästan 220 namn på listan. (Är du intresserad: ta kontakt!)

Arbetet med att kartlägga vad som finns arkiverat om krigsbarn, och var, pågår sedan några år.

Riksarkivet har det centrala arkivet både för Centrala Finlandshjälpen under vinterkriget och Hjälpkommittén för Finlands barn. Det är där vi finner basuppgifterna om krigsbarnen, och om organisationerna.

Ute i landet finns mycket material, däribland en hel del som vi inom dokumentationsgruppen inte har vetenskap om.

Landsarkivet i Göteborg har hela materialet från Göteborgs-kommittén och Skaraborgs-kommittén. Landsarkivet i Uppsala härbärgerar materialet som rör Uppsala län. Kommunarkivet i Gävle har motsvarande för Gävleborg, och Folkrorelsernas arkiv i Gävle har visst material.

Hallands-kommitténs material fanns hos en dotter till ordföranden Ann-Marie Hermelin och överlämnades för ett par år sedan till RFK. Tapani Rossi har katalogiserat det.

Vi vet att det finns mycket mer.

Men var finns materialet om krigsbarnen i Dalarna, till exempel? Våra medlemmar har letat förgäves.

Kat Rosnell

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Medlemsmöten under planering, se annons i lokalpressen.

Göteborg

Medlemsmöte söndag 6 april kl 14 hos Pentti Käppi, Skolg. 31.

Föredrag 10.4, Humanisten sal C 430 om **Amerikafinnar i Östkarelen** på 30-talet, av P. Käppi.

Mellansverige

Årsmöte i Karlstad 5 april 2003 kl 13, Musikpaviljongen, f d Regementet 12, Kasernhöjden. Anmäl till Pirkko Ahlin senast 12/3, tel 054-158638.

Ostkusten

Årsmöte lördag 22 mars kl 16 hos Aino Samuelsson, Döderhultsv. 14, Oskarshamn. Anmäl till Ull-Britt, 0491-18408.

Medlemsmöte onsdag 16 april kl 19, samma ställe.

Medlemsmöte på Gotland 24-25 maj (nytt datum). Kontakta Leila Ulve-mo för info, tel 0491-77403.

Visby: Medlemsträff tisdag 8 april kl 18, Kafé Björkstugan, Visby. Anmäl till Liisa Raita, 0498-36078.

Stockholm

Medlemsmöten i regel sista torsdagen i månaden på Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsg. 2, Stockholm, kl 18.30. Anmäl i förväg till Anja Brimark, tel 08-7710840, eller Hillevi Näsström, tel 08-58017823.

Torsdag 27 mars: **Årsmöte**.

Söndag 25 maj kl 14 (Obs dag och tid!): **Vårfest**.

Skåne

Årsmöte 15 mars kl 14 i Odd Fellows lokal i Helsingborg.

Vårträff Klockargården Knistlinge 24 maj kl 14. Info: Anita Sjöholm, tel 0451-14838.

Sommarfest lördag 14 juni kl 14, Östra Vemmelöv, Gärnsås. Info: Karina Bolinder, tel 0414-23514.

Krigets Kvinnor

Utställningen "Krigets Kvinnor" öppnar 13 april 2003 på Beredskapsmuseet (i Djuramossa i Viken, vägen Helsingborg-Höganäs).

Den handlar om kvinnornas roll under krigs- och beredskapsåren.

RFK-info

Riksmötet 2003 äger rum helgen 26-27 april med Stockholmsföreningen som arrangör. Det blir i form av en kryssning till Åbo.

Separat inbjudan sid. 14!

Uleåborg 13-15 juni 2003. Se nedan!

Riksmötet 2004 är preliminärt planerat till Oskarshamn 9-10 maj.

Hemsidor

RFK:s hemsida finner du på adressen: www.inmi.se/krigsbarn

De finska hemsidorna är av god kvalitet med mycket innehåll.

De finns på adressen:

www.sotalapsi.homestead.com

Karelska krigsänkor?

Finns det några krigsänkor från Karelen kvar i Sverige?

Känner du till någon ännu levande person som är eller har varit krigsänka och dessutom kom från Karelen?

Hör av dig till Jaana Loipponen. Hon gör ett forskningsarbete för Joensuu universitet, om ämnet "känslan att ha tappat allt".

Jaana Loipponen, Kungsg. 17 A, 903 21 Umeå, tel 090-129173, eller e-post: jaana.loipponen@phnet.fi

Lär finska

Suomi-Seura arrangerar tre språkurser i Finland i sommar:

30.6-18.7 i Kiljava (48 km från Helsingfors) för utlandsfinländska unga i åldern 18-30 år. Utöver undervisning i finska språket innehåller kursen mycket historia, politik och kultur.

4-6.8 i Helsingfors för vuxna med finska som modersmål.

11-22.8 i Helsingfors för vuxna med annat modersmål än finska, språk- och kulturkurs.

Närmare upplysningar om dessa kan fås från Suomi-Seura, Mariagatan 8, FIN-00170 Helsingfors, Finland, eller e-post:

liisa.oinonen@suomi-seura.fi

Europeisk krigsbarnskonferens

"Följderna av barnflyttningar" blir temat för det seminarium som hålls i Uleåborg vid "Europas krigsbarnskonferens" 13-15 juni. Inledare är **Pertti Kavén**, Finland, **Martin Parsons**, England, och **Kai Rosnell**.

Beskyddare för konferensen är **Romano Prodi**, EU-president. Det innebär att man på högsta ort i Europa känner till oss och vår verksamhet.

Krigsbarnsföreningen i Uleåborg har nu programmet klart.

Fredag 13 juni: Konferenskansliet öppnar kl 12.

Kl 17: Stadens mottagning. Rundtur med buss, aftonunderhållning i det fria.

Lördag 14 juni: Kl 10: Seminarium i Huvudbiblioteket. Kl 15: Huvudfesten. Kl 19.30: Festsupé.

Söndag 15 juni: Kl 9: Kransnedläggning. Gudstjänst i domkyrkan.

Kl 14: Konferensen avslutas.

En hel del sammanträden har lagts in, bl a för Nordiska Krigsbarnsrådet och Interfew.

Anmälningsblankett, detaljprogram samt uppgifter om inkvarteringsmöjligheter kan beställas per telefon av Veikko Meriläinen, +358-8 5573703, eller via e-post:

veikko.merilainen@surfeu.fi

Anmälan ska vara inne senast 31 mars till Veikko Meriläinen, Latokuja 2, FIN-90240 Oulu, Finland.

Deltagaravgiften är 20 euro för fredagen. 15 för lördagen (totalt 35 euro). Lördagslunchen kostar 15 euro, fest-supén 40. Betalning före 14 april 2003.

Mer information dessutom från Aija Kauniskangas, tel +358-8 3113937, eller Reino Koskela, tel +358-8 345669. Info även på nätet: www.ouka.fi/vhdie-tykset/sotalapsi

Det finns en daglig flygförbindelse med SAS från Stockholm till Uleåborg.

Var och en sköter sin egen inkvartering.

Avs: **RFK**
c/o Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Antologin klar för tryckning!

Men det behövs pengar...

Vill du vara med och köpa/sälja BOKEN?

Den är klar – nästan!

Antologin med krigsbarns berättelser samt en utförlig historik (av Pentti Käppi) föreligger nu i tryckfärdigt skick, tack vare ett omfattande arbete främst av Sinikka Ortmark Almgren.

Problemet är att finna ett förlag som vill ge ut boken.

De större och mer välkända förlagen har tackat nej.

Det förlag som nu är aktuellt vill ha en förhandsgaranti på drygt 77 000 kronor. Så mycket pengar har inte Riksförbundet.

Vi behöver hjälp!

En del lokalföreningar har erbjudit en viss garanti, men det räcker inte.

Hur många böcker kan du tänka dig köpa och sälja vidare – eller ge bort?

En sådan här bok – den skall vara inbunden, med

hårda pärmar – blir en perfekt "gå-bort-present", den håller betydligt längre än en blomsterbukett eller en vinflaska och är inte (mycket) dyrare, dessutom en utmärkt julklapp till vänner och bekanta, och framför allt till barn och barnbarn och andra släktingar.

Priset är satt till 100 kronor. Det är ett förhållandevis lågt pris.

Förhoppningsvis blir boken klar fram mot jul – som en lämplig julklapp.

Riksförbundets postgirokonto är 4245497-5. Notera ditt namn och adress, samt antal exemplar du vill ha. Leverans sker så snart boken tryckts.

Boken är en antologi, en sammanställning av en del av de berättelser som krigsbarn sändt in till dokumentationsgruppen. Alla berättelser får inte plats i den här boken. Det är emellertid RFK:s avsikt att senare sammanställa även de övriga till någon form av publikation.

"Finnungen" i Stockholm:

Låt inte detta hända igen!

Söndagen den 16 februari kom Tornedalsteatern till Finlandsinstitutet i Stockholm för att ge Finnungen av Mikael Niemi, baserad på Anja Tynis bok.

Salen som rymmer 200 personer var fullsatt. Tre rader hade reserverats för finska krigsbarn.

Handlingen började dramatiskt med bombanfall. Mitt i allt kaos finns äiti och iså som trygghet ändå i lilla Tarjas liv. Tillis iså träffas och dör.

Nöden tvingar äiti att skicka iväg barnet till Lyckolandet Sverige. Beskrivningen av avfärden när barnet luras tro att resan ska ske tillsammans är välkänd av många krigsbarn.

Skildringen av det nya hemmet

med en grym fostermor och vellig fosterfar ger rysningar, tårar och minner

oss om hur utsatta/hjälplösa vi var.

Men Niemi vill inte bara visa detta, han låter oss också förstå den smärta som finns i hemmet, den smärta som krigsbarnet drabbas av som "extra bonus" i sitt liv.

Skildringen är svår, skriken från både barn och fostermor önskar vi stänga ute.

Tack vare berättaren som kommer in då och då och med lugn röst läser/förklarar vad som hänt och händer får vi en paus att torka tårarna.

Pjäsen har ett budskap: Låt inte detta hända igen! Låt inte barnen betala priset för kriget!

Doris Emanuelsson